

17) tot enumerant els pobles circumdants (Baldomar, Artesa etc.): evident error de còpia per «loch d'Ariets»: car en aquest cens hi ha constants confusions entre les lletres *e/o*.

Altre *Ariet* NL també en una relació de 1292 dels soldats que posava Anfós II com a guarnició a cada lloc en la guerra amb França, enfront del Rosselló. Són, doncs, castells de l'Empordà o del Vallespir: «*Cabrenys*, 38 homes, *Corsavi* 25 h., *Montdoys* 19 h., *Montalbà* 15 h., *Falcó* 12 h., *Ariet* 6 homes, *Sala dels Orts* ---» (CCandi, *Mi. Hi. Cat.* I, 230).

L'ordre d'enumeració i l'escassa guarnició revelen algun mas fortificat d'escassa importància situat cap a Costoja (que és on hi ha *Falcó*) o Montalbà. No pot ser doncs el d'Artesa, però confirma que es tracta pròpiament d'un NP tal com ho són *Falcó*, *Baldomar*, (Mont)albà, (Cor)savi etc. I no hi ha gaire raó per dubtar que és un simple derivat romànic d'*Aptas*, *Aria* etc.

La classificació etno-etimològica de *Ariet* és un poc menys segura, car ja hi ha alguns *Arietto* o *Horietto* en autors gallo-romànics de cap als Ss. v-viii; però el mateix Först. 748 el qualifica de «kaum deutsch» (a desgrat d'algunes variants gràfiques que hi troba amb *Ha*): sembla, doncs, que s'ho miri com a NP romà contaminat pel germ. HARI-. També tendeixo a descartar la idea d'un origen bascoide, per més que trobi un *Eriet* o *Eriete* en un doc. de 1270 [ctec NP?] en Navarro Tomás, *Docs. Ling. A. Aragón* (15.5). Sens dubte això pot fer pensar en alguna forma de plural del bc. *iri* 'vila'; i no dubto que el NL *Bosteriet* (prop d'Eixalar, nav.) (cf. Mitxelena, § 172 *Bostirieta* = 'cinco villas') conté *bost* '5', però *Eriete* del doc. de 1370 es deu haver d'apartar d'això com cas d'homònim convergent. Pot venir d'*Ariet* diminutiu d'*Aptas* una mica vasconitzat per contaminació navarresa.

Acabem amb VALLDARIÓ, en el qual el NP és realment germanisme i no pas fruit de cap encreuament amb *Aptas*. És un agr. de la Roca del Vallès, uns 8 k. E. de Granollers.

DOC. ANT.: *Villa Ariulfo* a. 945, *Valle Ariulfo* 984 i 995 (*Cart. Sant Cugat* I, 24, 133, 254), *Villam Ariulfi* a. 995, *Valle Oriulfi* 1001, *valle Ariulfi* 1006 (Mas, *N. H. Bi. Bna.* IX, 55, 105, 228); *valle de Ariolpho* 1002, *Valdarioolf* 1017, *Valle Oriolfo* 1120, *Valle de Oriolf* 1208, *Valleme de Oriolf* 1241 (*Cart. St. Cugat* II 32; III 37, 47, 389, 485). Del germ. HARIWULF (Först. 784) amb una reducció fon. com *Briolf* > *Brió*, *Pujarnolf* > *Pujarnol*.

ARIJA/ARIEJA

Apleguem ací notes sobre una sèrie de noms fluvials, catalans i llenguadocians. És article provisional, encaminat sobretot a prevenir confusions imminents i pistes mal orientades.

El més important d'aquests noms és l'oc. *Arieja*, el gran afl. dr. de l'alta Garona. Una de les mencions més antigues, i instructives, és en un doc. rossellonès —car

l'Arieja neix al peu del Coll de Pimorèn, frontera de Cerdanya—: «in pago Tholosano --- ipse alodes qui est infra Ambas Aquas, id est inter *Aregia* et Irce Alba --- ipsa vinea qui est ultra Irce; et, in alio loco, ultra flumen *Aregia* ---» any 969 (Abadal, *Eixalada*, p. 200); on reconeixem en *Irce* el nom del riu *Ers*, gros afl. dr. de l'Arieja (no confonguem amb un *riu de l'Exerga*, que Ponsich, *Top.* 146, cita en un doc. del S. XIX, curs de relleu merament local, que ha de ser del capdamunt de l'Arieja, i n'ha de tenir etimologia ben diferent).

El distingirem també de l'*Oriege* (= oc. *-eja*), que és un dels primers afl. de la dreta de l'*Arieja*, a una dotzena de k. en avall de les fonts de l'*Arieja*, provinent de la banda del Capcir; el qual té terminació igual a la del riu que ací interessa, sens dubte preromana, però amb arrel paral·lela (no igual) AR-/UR-. En efecte: a banda i banda de l'*Orieja*, a uns 3 k. de la confluència, hi ha els pobles d'*Orgeix* i *Orlú*, en els quals tenim aquest mateix UR-¹ En fi cf. *Ur*, el poble de Cerdanya (amb el seu riu: *Ri-ur* > *Reür*).

La forma catalana del mateix hidrònim que l'*Arieja* lldg., és *ARIJA*: ètimon pre-romà *ARĒJA (o si es vol ARĒDIA, ARĒGIA); com ens en feu adonar Loís Albert (conferència a Bna., 1934). Sembla haver designat diversos riuets (o cursos fluvials de relleu mitjà). El més conegut és l'*Arija*: afl. esq. de l'Alt Llobregat, en el qual desaigua, uns 50 k. dret al S. de les fonts de l'*Arieja*, a la Pobra de Lillet (C. A. Torras, *Pir. Cat.* VI, 123); pron. *ariža* (oït a St. J. de Frontanyà, Montbardó, la Pobra etc., 1926, 1934, 1953 etc.); jo mateix he seguit el curs del riu, des de St. Jaume; cap a la meitat del trajecte ha format una ampla clotada, tan coneguda com el riu, que en diuen *Els Plans d'Arija* (1934), travessada pel camí d'Aranyonet a Montbardó (1934): anotat a St. Jaume (xxxviii, 137.24, 138.5).

Hagué d'haver-hi un homònim, en el Vallès oriental no ben localitzat, però testificat per bastants docs. dels Ss. x i xi: sembla haver passat també a designar un terme o poblat, però ens consta des del principi, com a nom de curs d'aigua: unes cases, del Comtat de Bna., prop de «Santa Maria de Linares» afonten «de meridie, in ipsa aqua *Ariga*» a. 954 (*Cart. St. Cugat*, § 35.13); «in term. de *Ariia*, vel in terminio de Aqualonga --- de *Ariia* ---» a. 990 (*Cart. id.* I, 250); en fi un *Ariga* se cita en un doc. 1098, junt amb una sèrie de localitats del Vallès oriental al NE. de Bna. (començant per la serra de Collcerola) (*Cart. id.* II, 429). Aquest «Linares» deu ser *Llinars* del Vallès (esgl. advocada a Sta. Maria). Un Aigua-llonga el recordo també de docs. d'aquella banda. Bona base per admetre que *Arija* vagi ser el nom antic del riu Mogent (nom que de primer no fou sinó epítet 'riu rondinaire, bramador'); car Llinars afronta pel S. amb aquest riu, que desemboca sota Montmeló a uns 9 k. de l'extrem de Collcerola.

Que en la inicial *Ar-* tenim una arrel hidronímica molt estesa pels Pirineus i per l'Europa occidental ja ha estat molt comentat: rius *Ara*, *Aragón* en domini alt-aragonès; *ARAURIS* (l'*Erau* de Montpeller); *Apoupa*, d'on *Aar* i *Arar* cap als Alps; i ja n'hem comentat